

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Alicia Olnäs

Delad glädje är dubbel glädje, eller?

Om barnets rätt till privatliv i förhållande till föräldrarnas bestämmanderätt då barnet exponeras på föräldrarnas sociala medier

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

Termin: VT 2021

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Metod och material	8
1.5 Forskningsläge	10
1.6 Disposition	11
2 BARN SOM RÄTTIGHETSINNEHAVARE	12
3 BARNKONVENTIONEN	13
3.1 Barns rätt till privatliv enligt art. 16	13
3.2 Inskränkningar av art. 16	15
3.3 Föräldrars rätt att ge lämplig ledning och råd enligt art. 5	15
3.4 Inskränkningar av art. 5	16
4 ART. 8 EKMR	19
4.1 Barns rätt till privatliv	19
4.2 Föräldrars rätt till familjeliv	21
4.3 Inskränkningar	22
5 6 KAP. FB	24
5.1 Barns rättigheter enligt 6 kap. 1 §	24
5.2 Föräldrars bestämmanderätt enligt 6 kap. 11 §	25

6 ANALYS	27
6.1 Barns rätt till privatliv	27
6.2 Föräldrars bestämmanderätt	28
6.3 Avvägningen mellan rättigheterna	30
6.4 Slutsats	31
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	32
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	37

Summary

When parents choose to share information about their children on social media, it raises the question of the protection of the children's right to private life. Children have a right to private life in accordance with Chapter 6 Section 1 of the Children and Parents Code (FB), which states that children have the right to care and security, to be treated with respect regardless of their personality traits, and to not be the target of insulting treatment. Additionally, art. 16 of the UNCRC and art. 8 of the ECHR establishes a verbatim right to respect for private life.

In turn, parents have a decision-making right under Chapter 6 Section 11 of the Children and Parents Code. This regulation prescribes a right for parents to make decisions regarding their children's personal affairs, which should be interpreted in the light of the right to family life in art. 8 of the ECHR and the right to provide appropriate direction and guidance to the child in art. 5 of the UNCRC. The decision-making right is particularly evident in relation to the youngest children, who certainly have a right to private life but lack the competence to utilize it in practice.

It is the purpose of this essay to, with the above-mentioned legislation as the point of departure, analyze the scope of children's right to private life in relation to parent's decision-making right in a situation where the parents disclose information about the children on their social media accounts. The extent of their respective rights is decided on the basis of the features of each individual case. If the shared information is of a trivial nature, there's no interference with the child's right to private life. When parents share information that compromises the child's personal development, however, they have transgressed their decision-making right as well as infringed on their child's right to private life. There is a regulatory grey area between these two types of cases, where a fair balance between the different interests at stake

should be sought. Lastly, the child's dependency on their parents should always be considered.

Sammanfattning

När föräldrar väljer att dela information om sina barn på sociala medier aktualiseras barnens rätt till privatliv. Att barn har en sådan rätt följer av 6 kap. 1 § FB, som anger att barn har rätt till omvårdnad och trygghet, att de ska behandlas med aktning för sin person och egenart samt att de inte får utsättas för kränkande behandling. Därutöver föreskriver både art. 16 i barnkonventionen och art. 8 EKMR en uttrycklig rätt till skydd av barns privatliv.

Föräldrarna har i sin tur en bestämmanderätt i enlighet med 6 kap. 11 § FB. Bestämmelsen stadgar att föräldrar har rätt att fatta beslut som rör barnets personliga angelägenheter, vilket ska tolkas i ljuset av rätten till familjeliv i art. 8 EKMR samt rätten att ge lämplig ledning och råd enligt art. 5 i barnkonventionen. Bestämmanderätten blir särskilt påtaglig i förhållande till de yngsta barnen, som förvisso har en rätt till privatliv men saknar egen kapacitet att utnyttja den rättigheten.

Uppsatsen syftar till att med utgångspunkt i den ovan beskrivna lagstiftningen analysera omfattningen av barns rätt till privatliv i förhållande till föräldrars bestämmanderätt i en situation där föräldern exponerar barnen på sina sociala medier. Vilket genomslag respektive rättighet får beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Om den av föräldrarna delade informationen är av bagatellartad karaktär så föreligger det inte en kränkning av barnets rätt till privatliv. I de situationer där föräldrarna delat information som utgör ett hot mot barnets personlighetsutveckling står det dock klart att föräldern överskridit sin bestämmanderätt och gjort intrång i barnets rätt till privatliv. Däremellan finns en gråzon, där det eftersträvas en rimlig balans mellan rättigheterna i det enskilda fallet utifrån proportionalitetsprincipen. Vid den intresseavvägningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid barnets beroendeställning i förhållande till föräldrarna.

Förord

För inspiration till uppsatsämnet vill jag tacka Kenza och Nikola; Alexandra, Lou och Tula; Margaux och Arnold samt alla andra barn och föräldrar jag på ett eller annat sätt har fått följa på sociala medier de senaste åren. Därutöver ska alla som varit behjälpliga under skrivandeprocessen ha ett stort tack, inte minst min handledare Marja-Liisa Öberg.

Lund, 20 maj 2021

Alicia Olnäs

Förkortningar

Barnkonventionen (eng. UNCRC)	Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
Barnrättskommittén	FN:s kommitté för barnets rättigheter
Dec.	Beslut
EKMR (eng. ECHR)	Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
FB	Föräldrabalk (1949:381)
FN	Förenta nationerna
GC	Stor sammansättning av Europadomstolen
GDPR	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)
Genèvedeklarationen	Deklarationen om barns rättigheter
NJA	Nytt juridiskt arkiv (avdelning I)
Prop.	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
UNICEF	United Nations Children's Fund (FN:s barnfond)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Att dokumentera sina barns¹ liv genom att dela bilder och annan information på sociala medier² är en naturlig del av många föräldrars³ vardag. Den första ultraljudsbilden på fostret följs av allt ifrån bilder på det nyfödda barnet och anekdoter om barnets beteende till bilder från milstolpar i barnets liv och detaljerad information om barnets sjukdomstillstånd.⁴ Enligt en studie av den engelska Barnombudsmannen har föräldrarna till en trettonåring i genomsnitt delat 1 300 bilder och videor på barnet på sina sociala plattformar.⁵ Fenomenet att föräldrar på detta vanemässiga sätt delar information om sina barn på sociala medier har getts benämningen *sharenting*, en sammanslagning av de engelska orden *sharing* (delning) och *parenting* (föräldraskap).⁶

Oavsett föräldrarnas intentioner medför *sharenting* vissa risker för barnet, vilket under de senaste åren uppmärksammas allt mer i svenska medier. Delandet riskerar bland annat att utgöra en inskränkning i barnets rätt till privatliv, särskilt i de fall det sker utan barnets samtycke och informationen finns allmänt tillgänglig. Huruvida föräldrarna ändå har en fristående rätt exponera sina barn har behandlats betydligt mer sparsamt. I debatten har dessa (rättsliga) problem dessutom sällan försökts lösas med hjälp av rättsregler, med undantag för vaga konstateranden om att barnkonventionens⁷ inkorporation i svensk rätt kan få betydelse.⁸ Jag ämnar därför att undersöka den reglering av barns respektive föräldrars rättigheter som faktiskt finns i

---

¹ Med ”barn” avses en person under 18 år, jfr art. 1 i barnkonventionen och 9 kap. 1 § föräldrabalken (FB).

² Med ”sociala medier” avses digitala kanaler som bygger på användargenererat innehåll, såsom bloggar, Facebook och Youtube.

³ Med ”förälder” avses de föräldrar som är vårdnadshavare till barnet, jfr 6 kap. 2 § FB.

⁴ Nottingham s. 182 f.; Steinberg s. 841–853.

⁵ Children’s Comissioner s. 2.

⁶ Collins Dictionary, ’sharenting’.

⁷ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

⁸ Jfr Lundberg, ’Experten om sharenting-trenden: Problematiskt med gränslösa föräldrar’; Koskinen, ’Lägg ej upp pinsamma bilder, föräldrar’.

svensk rätt samt beskriva hur rättsordningen anger att deras intressen ska vägas mot varandra i en *sharenting*-situation.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att ur ett barnrättsperspektiv⁹ analysera räckvidden av barns rätt till privatliv i relation till föräldrars bestämmanderätt då föräldern väljer att exponera barnen på sina sociala medier. För att uppfylla syftet ska följande frågeställningar besvaras:

- Vad omfattar rätten till privatliv för barn enligt art. 16 i barnkonventionen, art. 8 EKMR¹⁰ och 6 kap. 1 § FB i de situationer då barnen exponeras av sina föräldrar på sociala medier?
- Innefattar art. 5 i barnkonventionen, art. 8 EKMR och 6 kap. 11 § FB en bestämmanderätt för föräldrar att exponera sina barn på sociala medier?
- Hur ska avvägningen mellan barns rätt till privatliv respektive föräldrars bestämmanderätt göras i en *sharenting*-situation där rättigheterna står i direkt konflikt med varandra?

1.3 Avgränsningar

Sharenting är en komplex företeelse där flera aktörers intressen aktualiseras. Med hänsyn till uppsatsens begränsade omfång behöver därför flera avgränsningar göras. I enlighet med uppsatsens syfte är det enbart barns rätt till privatliv och föräldrars bestämmanderätt enligt de uppräknade lagrummen som behandlas. Övriga rättigheter eller skyldigheter som barn, föräldrar eller andra aktörer kan ha i detta sammanhang utelämnas, med undantag för en översikt av de skyldigheter svenska staten har vid implementeringen av konventionstexterna.¹¹

---

⁹ Se närmare under avsnitt 1.4.

¹⁰ Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

¹¹ Se exempelvis 16:10 a brottsbalken (1962:700), art. 8 GDPR, art. 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och AFS 2012:3.

Vidare kommer framställningens utgångspunkt vara att föräldrarna till barnet lever tillsammans och är överens om till vilken grad barnet ska exponeras på sociala medier, att exponeringen inte sker i ett kommersiellt syfte samt att barnet är så pass ungt och oförstående att hens åsikter inte kan tillmätas någon betydelse.¹² Denna avgränsning är nödvändig för att analysen av avvägningen mellan barnets och föräldrarnas rättigheter inte ska bli allt för hypotetisk och mångfacetterad i förhållande till uppsatsens omfång. Slutligen kommer det av utrymmesskäl inte beskrivas hur barn respektive föräldrar kan göra sina rättigheter gällande i praktiken.

1.4 Metod och material

Med utgångspunkt i syftet att klargöra barns och föräldrars rättigheter i *sharenting*-situationer kommer uppsatsen att utgå ifrån den rättsdogmatiska metoden. Metoden avser att beskriva, tolka och systematisera gällande rätt med utgångspunkt i allmänt accepterade rättskällor.¹³ Genom att studera lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och den rättsdogmatiskt orienterade doktrinen utifrån rättskällehierarkin ämnas omfånget av rättigheterna i gällande rätt preciseras och därmed besvaras frågeställningarna.

EKMR och barnkonventionen är traktater som inkorporerats i svensk rätt och gäller således som svenska lagar sedan år 1995 respektive 2020.¹⁴ Därutöver har EKMR en grundlagsstadgad särställning i svensk rätt.¹⁵ Konventionerna tar främst sikte på det vertikala förhållandet mellan staten och individen, vilket skiljer sig från det för uppsatsen relevanta horisontella förhållandet mellan individer (det vill säga föräldrarna och barnet).¹⁶ Vid en tillämpning av konventionerna som svenska lagar finns det dock utrymme för rättstillämparen att göra konventionsrättigheterna gällande även mellan enskilda. Rättstillämparen har emellertid inte tagit ställning i frågan och det

---

¹² Jfr art. 5 och 12.1 i barnkonventionen; 6 kap. 11 § andra meningen FB.

¹³ Kleineman s. 21; Olsen s. 111.

¹⁴ Prop. 2017/18:186 s. 70–74; prop. 1993/94:117 s. 11.

¹⁵ 2 kap. 19 § regeringsformen.

¹⁶ Jfr art. 1, 8.2 och 34 EKMR; art. 4, 5, 16.2 och 46 i barnkonventionen.

råder i övrigt en djup oenighet på området.¹⁷ Mot bakgrund av denna osäkerhet kommer uppsatsens analys enbart använda barnkonventionen och EKMR (i egenskap av svenska lagar) för att tolka 6 kap. FB.¹⁸

De andra ovan nämnda rättskällorna är av särskild betydelse då de valda lagbestämmelserna främst består i allmänt formulerade rättighetsstadganden. Doktrin om tolkningen av de aktuella lagrummen har använts för att slå fast och ge perspektiv på rättsläget. Gällande rättspraxis saknas det till stor del relevanta prejudicerande svenska domar, vilket troligen beror på de praktiska svårigheter som finns för barn att väcka talan mot sina föräldrar¹⁹ samt att barnkonventionen blev svensk lag för endast två år sedan. Europadomstolens tolkning av EKMR utgör dock miniminivån för fri- och rättigheter i Sverige.²⁰ Omfattande hänvisningar till Europadomstolens ledande domar görs därför för att närmare definiera rätten till privat- och familjeliv samt för att visa hur domstolen har vägt föräldrars och barns intressen mot varandra.

Beträffande barnkonventionen finns det särskilda svårigheter för den rättsdogmatiska metoden. Problematiken består framförallt i att konventionens övervakningsorgan, barnrättskommittén, inte utgår från en rättsdogmatisk metod i sitt arbete, utan en sociologisk sådan. Dessutom är kommitténs tolkning av barnkonventionen inte bindande.²¹ I samband med barnkonventionens inkorporering i svensk rätt har regeringen dock angett att barnrättskommitténs allmänna kommentarer och rekommendationer kan ge vägledning vid tolkning av konventionen.²² Kommitténs tolkningar av barnkonventionen kommer i denna framställning därför beaktas med viss försiktighet som ett uttryck för gällande rätt.²³

---

¹⁷ Jfr Grahn-Farley s. 64 och 103 f.; Åhman s. 70–72; McCormick, Ovey och Rainey s. 86; SOU 2020:63 s. 311; prop. 2017/18:186 s. 88 f.; VgT mot Schweiz p. 46.

¹⁸ Jfr Lehrberg s. 128.

¹⁹ Jfr 9 kap. 1–5 §§ FB.

²⁰ Jfr NJA 2012 s. 1038 I p. 15.

²¹ Art 43 i barnkonventionen; Grahn-Farley s. 13–17.

²² Prop. 2017/18:186 s. 91.

²³ Uppsatsen har samma inställning i förhållande till doktrin som enbart behandlar barnkonventionen i egenskap av folkrättsligt instrument, jfr *ibid*.

Det står därmed klart att den rättsdogmatiska metoden är väl lämpad för de deskriptiva delarna av uppsatsen. Det råder däremot delade meningar om metoden även kan användas för att kritisera rätten. Denna uppsats utgår från Kleinemans syn på den rättsdogmatiska metoden och kommer följaktligen även använda metoden för att analysera och kritiskt granska gällande rätt utifrån ett barnrättsperspektiv.²⁴ Med ”barnrättsperspektiv” avses den syn på barn som barnkonventionen ger uttryck för, det vill säga barnet som en självständig samhällsmedborgare som samtidigt är särskilt sårbart och därmed i behov av skydd.²⁵ Barnrättsperspektivet tillämpas specifikt för att utvärdera om intresseavvägningen visar på en sådan dualistisk syn på barnet.

1.5 Forskningsläge

På den svenska barnrättsens område finns det omfattande redogörelser av rättsområdets historik, den nuvarande svenska regleringen och betydelsen av internationella instrument såsom barnkonventionen och EKMR.²⁶ Gällande betydelsen av barnkonventionens inkorporering i svensk rätt innehåller *Barnkonventionen – en kommentar* en grundläggande genomgång av både barnkonventionens samtliga artiklar och de ovan beskrivna metodologiska problemen.²⁷

Den omfattande svenska barnrättsliga doktrinen behandlar dock ämnet *sharenting* mycket sparsamt. I den amerikanska och brittiska doktrinen har det dock gjorts grundliga genomgångar av den intressekonflikt som kan uppstå mellan barns rätt till privatliv och föräldrars rätt att dela bilder på sina barn. Det ges även förslag på hur den konflikt som *sharenting* ger upphov till kan lösas utifrån den amerikanska federala rättsordningen respektive

---

²⁴ Kleineman s. 33–36. Se även Jareborg s. 4 och Hjertstedt s. 167. Jfr för en annorlunda uppfattning Sandgren s. 655.

²⁵ Grahn-Farley s. 13; prop. 2009/10:232 s. 17.

²⁶ För ledande verk på området, se Singer, *Barns rätt och Barnets bästa*; Schiratzki, *Barnrättens grunder*.

²⁷ Se Grahn-Farley, *Barnkonventionen – en kommentar*.

barnkonventionen och EKMR.²⁸ Uppsatsen avses utgöra en motsvarande framställning inom ramen av svensk rätt.

1.6 Disposition

Uppsatsen är indelad i sex kapitel. Efter inledningskapitlet följer en teoretisk genomgång av den syn på barns rättigheter som karakteriserar barnrättsperspektivet. I detta ingår en kort historisk bakgrund. Kapitel tre, fyra och fem innehåller en genomgång av rättsläget med utgångspunkt i barnkonventionen, EKMR respektive 6 kap. FB. I det sjätte kapitlet sker slutligen en analys av det som presenterats i de tidigare kapitlen utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar. Analysen avslutas med en sammanfattande slutsats.

---

²⁸ För ledande verk på området, se Steinberg, 'Sharenting: children's privacy in the age of social media'; Nottingham, 'Dad! Cut that part out!'.

2 Barn som rättighetsinnehavare

Barn som rättssubjekt innebär vissa särskilda svårigheter för lagstiftaren. De saknar ofta nödvändig kapacitet för att själva utnyttja sina rättigheter och uppfylla de motsvarande skyldigheterna, men i takt med barnens ökande ålder och mognad får de en sådan kompetens. Rättsutvecklingen under de senaste århundrandena speglar denna spänning. Barn ansågs tidigare vara objekt helt underkastade en stark föräldramakt snarare än självständiga rättighetsbärare.²⁹ En förändring i detta synsätt skedde under början av 1900-talet då exempelvis Genève-deklarationen³⁰ uppmärksammade barn som en sårbar grupp i behov av särskilt skydd.³¹ Sveriges ratificering av barnkonventionen år 1990 var en viktig del av den fortsatta utvecklingen bort från paternalismen då konventionen uttryckligen befäster barnet som ett rättssubjekt med särskilda rättigheter. Barnkonventionen ligger således till grund för den nutida barnrättsliga synen i Sverige som beskrivits ovan.³²

Barns begränsade rättshandlingsförmåga i svensk rätt ställer själva rättighetsbegreppet på sin spets.³³ Enligt ett *viljeteoretiskt* synsätt förutsätter rättigheter en individ med rätt att förfoga över den, vilket innebär att barn utan sådan kapacitet saknar rättigheter i deras egentliga mening. Detta kontrasteras mot det *intressebaserade* perspektivet på rättigheter, enligt vilket barn har rättigheter i den mån de har intressen som behöver skyddas. Det är dock någon annan än barnet, ofta föräldrarna, som avgör exakt vilka dessa intressen är och hur de ska uppfyllas.³⁴ Singer poängterar vikten av att inte se dessa synsätt som motpoler, utan att barnet bör ses dels som en person med behov av särskilt skydd, dels en rättighetsinnehavare som med tiden får en förmåga att förfoga över dem.³⁵

---

²⁹ Stearns s. 3–8.

³⁰ Deklarationen om barns rättigheter, Declaration of the Rights of the Child, Genève 26 september 1924.

³¹ Jfr Genève-deklarationen p. 1–5.

³² Jfr prop. 2017/18:186 s. 74 f.

³³ Jfr 9 kap. 1–5 §§ FB.

³⁴ Akhtar och Nyamutata s. 23–26; Singer, *Barns rätt* s. 29.

³⁵ Singer, *Barnets bästa* s. 48.

3 Barnkonventionen

3.1 Barns rätt till privatliv enligt art. 16

Barns rätt till privatliv säkerställs i art. 16 i barnkonventionen, som stadgar att alla barn har rätt till lagens skydd mot godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och att skyddas mot olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.

En entydig definition av ”privatliv” har inte getts i varken förarbetena, av barnrättskommittén eller i samband med någon annan traktat som skyddar rätten till privatliv. Enligt Tobin och Field innefattar rätten till privatliv dock minst fem aspekter: fysisk och psykisk integritet, autonomi att bestämma över sina personliga angelägenheter, personlig identitet, kontroll över vilka som har tillgång till personlig information och fysiskt privatliv. Det är en flexibel och expanderande rättighetstyp som handlar om den kontroll individer har över sina personliga gränser och hur de identifierar sig själva i relation till andra människor och grupper i samhället.³⁶

Formuleringen i nuvarande art. 16 (och nedan beskrivna art. 5) i barnkonventionen är resultatet av en intensiv debatt gällande barnets rätt till privatliv i förhållande till barnets föräldrar.³⁷ Det står numera klart att rätten till privatliv är barnets egen rättighet som ska skyddas i alla situationer, inklusive gentemot barnets föräldrar.³⁸ Dock påpekar UNICEF att omfattningen av barns rätt till privatliv inom familjen beror på familjestrukturen, bostadsförhållandena samt ekonomiska och övriga faktorer som avgör hur omfattande barnets privata sfär är.³⁹ Tobin och Field betonar därutöver att tillämpningen av rättigheten påverkas av barnets skyddsbehov samt föräldrars rättigheter.⁴⁰ Barns rätt till privatliv ska dock inte tolkas som

---

³⁶ Tobin s. 560–598; SOU 2020:63 s. 634 f.

³⁷ Jfr E/CN.4/1988/28 p. 35–38 och 56–59.

³⁸ SOU 2020:63 s. 637; UNICEF s. 157; Lievens s. 274.

³⁹ UNICEF s. 157.

⁴⁰ Tobin s. 570 f. och 597.

att den per automatik står i konflikt med familjens rätt till privatliv.⁴¹ Exakt var gränsen mellan barnets rätt till privatliv och föräldrarnas rättigheter går står därmed inte klart; föräldrarna ska dock vägledas av principen om barnets bästa i sin bedömning.⁴²

Art. 16 bör inte läsas självständigt utan ska tolkas och tillämpas i ljuset av resten av barnkonventionen, särskilt de fyra grundläggande principerna i art. 2, 3.1, 6 och 12. Vid tolkning av barns rätt till privatliv enligt art. 16 ska det således beaktas att alla rättigheter i konventionen ska tillförsäkras barnet utan diskriminering, att barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet, att barn har rätt till liv och utveckling samt att barnet har rätt att bilda och uttrycka sina åsikter samt bli hörd.⁴³ Därutöver ska artikeln tolkas dynamiskt och utifrån rådande förhållanden.⁴⁴

Att tolka barnkonventionen dynamiskt är av särskild relevans för *sharenting*, som utspelar sig i en digital kontext som inte existerade då barnkonventionen ratificerades. Barnrättskommittén har nyligen i sin rapport om barns rättigheter i den digitala miljön för första gången angett att föräldrars delande av foton kan utgöra ett hot mot barns rätt till privatliv enligt art. 16.⁴⁵ Tidigare har kommittén enbart lyft riskerna med att barn själva delar information om sig själva på sociala medier utan att förstå de medföljande riskerna.⁴⁶ Kommittén föreslog dock inga åtgärder för att förebygga eller motarbeta *sharenting*.⁴⁷

Sharenting har även behandlats i doktrin om barns rätt till privatliv enligt barnkonventionen. Nottingham argumenterar för att barns privatliv tydligt ska urskiljas från föräldrarnas privatliv och att *sharenting* därmed kan innebära intrång i barnets rätt till privatliv. Som stöd för sin ståndpunkt

---

⁴¹ Grahn-Farley s. 104.

⁴² Jfr SOU 2020:63 s. 637.

⁴³ CRC/GC/2003/5 p. 12; UNICEF s. 163.

⁴⁴ SOU 2020:63 s. 676.

⁴⁵ CRC/C/GC/25 p. 67.

⁴⁶ Barnrättskommittén, 2014 DGD report.

⁴⁷ Jfr CRC/C/GC/25 p. 67–77.

påpekar hon att det största hotet mot barns privatliv ofta kommer från deras föräldrar, då deras ställning möjliggör att de i praktiken kan försaka sina barns rättigheter.⁴⁸

3.2 Inskränkningar av art. 16

I enlighet med ordalydelsen av art. 16 får inskränkningar i rätten till privatliv göras, men endast om inskränkning inte är *godtycklig* eller *olaglig*. En närmare definition av dessa begrepp ges inte i artikeln, men vid en tolkning av bestämmelsen utifrån konventionen som helhet innebär stadgandet att en godtagbar inskränkning förutsätter lagstöd samt att lagen ifråga är tydlig, förutsebar och förenlig med barnkonventionen i övrigt. Därutöver ska syftet med intrånget vara att tillgodose ett legitimt ändamål (exempelvis andra personers fri- och rättigheter) och de vidtagna åtgärderna ska vara proportionerliga i förhållande till detta ändamål.⁴⁹

3.3 Föräldrars rätt att ge lämplig ledning och råd enligt art. 5

Art. 5 i barnkonventionen sätter ramen för föräldrarnas relation till barnet och barnets rättigheter. Artikeln föreskriver att konventionsstaterna ska respektera de rättigheter (och skyldigheter) som tillkommer föräldrar att ge lämplig ledning och råd då barnet utövar sina konventionsrättigheter. Detta ska ske på ett sätt som respekterar den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga.

Att konventionsstaten ska *respektera* föräldrars rätt att ge barn lämplig ledning och råd avser att staten har en negativ skyldighet att inte göra olagliga eller godtyckliga ingripanden i föräldrars rättigheter relaterade till barnets uppfostran. Därutöver har staten en positiv skyldighet att förhindra motsvarande inskränkningar som begås av privatpersoner. Ageranden som strider mot barnets rättigheter enligt andra bestämmelser i barnkonventionen

---

⁴⁸ Nottingham s. 185. Se även Steinberg s. 854–863.

⁴⁹ SOU 2020:63 s. 676 f.; CRC/C/GC/25 p. 69; Tobin s. 556 f.

täcks dock inte av detta skydd. Exakt vad föräldrarnas rättigheter omfattar är inte angivet i konventionen, utan fastställs med hjälp av andra traktat om mänskliga rättigheter och nationell lagstiftning. Som behandlas nedan ger exempelvis art. 8 EKMR och 6 kap. 11 § FB föräldrar en rätt till familjeliv respektive bestämmanderätt.⁵⁰ Under konventionens upprättande hade art. 5 först en annan ordalydelse som specificerade föräldrarnas rättigheter. Artikeln omformulerades sedan för att klargöra att barnkonventionen fokuserar på barns rättigheter, inte föräldrars, och att staten i vissa fall kan ingripa i familjesfären för att skydda barnet.⁵¹

Som förklarats ovan ska konventionen läsas i sin helhet, där art. 3.2, 9, 10, 18 och 29.1.c ger ytterligare uttryck för föräldrarnas särskilda roll i barnets liv.⁵² I art. 18 anges uttryckligen att föräldrarna har ett gemensamt huvudansvar för barnets uppfostran och utveckling samt att principen om barnets bästa alltid ska vara vägledande för föräldrarna. Därutöver målar konventionens preambel upp familjen som samhällets primära beståndsdel samt den miljö där barnets utveckling och välfärd lämpligen ska ske. Svenska utredningsbetänkanden betonar följaktligen att konventionen inte ska tolkas så att föräldrar och barn ses som motståndare, utan att barnets rättigheter ska beaktas inom den kontext som familjen utgör.⁵³ Det står dock klart att konventionen inte accepterar tanken om att föräldrar har absoluta rättigheter i förhållande till sina barn. Formuleringen att barnet ”utövar” sina rättigheter visar tvärtom på att barnet är en aktiv aktör med egna rättigheter.⁵⁴

3.4 Inskränkningar av art. 5

Föräldrars rätt att ge barnet ledning och råd när barnet utövar sina konventionsrättigheter begränsas dels av att den ska vara *lämplig*, dels att den

---

⁵⁰ SOU 2020:63 s. 312–315; Tobin s. 163–171.

⁵¹ E/CN.4/1987/25 p. 100–106; E/CN.4/1988/28 p. 29–33.

⁵² SOU 2020:63 s. 304 f.; UNICEF s. 75.

⁵³ SOU 2020:63 s. 303 f.

⁵⁴ Jfr CRC/C/GC/7 p. 2–7; *ibid* s. 311.

ska ske på ett sätt som *står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga*.⁵⁵

Vad som är *lämpligt* har behandlats sparsamt av barnrättskommittén, i svenska förarbeten och doktrin. Bedömningen lämnas därmed huvudsakligen till föräldrarnas diskretion. I SOU 2020:63 anges dock att barnkonventionens andra bestämmelser, exempelvis den ovan behandlade art. 16, ska användas som vägledning.⁵⁶ Med *barnets fortlöpande utveckling* avses principen att föräldrarna kontinuerligt ska anpassa graden av stöd och vägledning som de ger till barnet. Utgångspunkten i bedömningen av barnets behov av stöd är barnets intressen, önskemål och förmåga att ta välgrundade beslut.⁵⁷ Föräldrarna ska därmed respektera mogna barns självständighet, samtidigt som de inte ska ge barnet mer ansvar än vad som är lämpligt utifrån barnets rådande mognad och kompetens.⁵⁸

Barnrättskommittén har uttryckt att yngre barn i regel kräver mer stöd än äldre barn, även om individuella skillnader i barns utveckling och förmåga förekommer. Angående principens betydelse för spädbarn och småbarn har barnrättskommittén angett att det ska vara en möjliggörande princip som inte bör användas för att rättfärdiga auktoritära beteenden som begränsar barnets oberoende och egna uttryck. Med detta menas att föräldrarna ska vägleda barnet genom ett språkbruk som det aktuella barnet kan förstå.⁵⁹ Enligt barnrättskommittén är inte ens de allra yngsta barnen ”passiva mottagare av omvårdnad och vägledning”⁶⁰, även om de är helt beroende av sina föräldrar. Kommittén ger dock ingen konkret vägledning i hur föräldrarna bör agera i de fall där barnet är så ungt att det överhuvudtaget inte kan få en korrekt uppfattning om situationen och uttrycka sina åsikter om den, exempelvis i en förhållandevis komplex fråga som *sharenting*.⁶¹ Gällande art. 3 i

---

⁵⁵ Art. 5 i barnkonventionen.

⁵⁶ SOU 2020:63 s. 312.

⁵⁷ CRC/C/GC/7 p. 17.

⁵⁸ UNICEF s. 77.

⁵⁹ CRC/C/GC/7 p. 17.

⁶⁰ Ibid p. 16.

⁶¹ Jfr *ibid*.

barnkonventionen har barnrättskommittén dock uttryckt att även de barn som inte kan uttrycka sina åsikter har rätt till en bedömning av deras bästa.⁶²

---

⁶² CRC/C/GC/14 p. 44.

4 Art. 8 EKMR

4.1 Barns rätt till privatliv

Rätten till privatliv skyddas av art. 8 EKMR, vars första punkt anger att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. EKMR anger till skillnad från barnkonventionen inte uttryckligen barnet som rättighetssubjekt, men barn omfattas precis som vuxna av konventionens skydd.⁶³

Rätten till privatliv enligt art. 8 EKMR är mångfacetterad och därmed svårdefinierad. Europadomstolens praxis ger ledning i hur begreppet ska tolkas, även om domstolen förvisso har uttryckt att privatliv är ett brett koncept som inte kan få en uttömmande definition.⁶⁴ Enligt domstolen är det främsta syftet med art. 8 att säkerställa individers personliga utveckling (i deras förhållanden till andra människor) utan ingripanden från utomstående. Rätten till privatliv omfattar bland annat personlig identitet, välmående och värdighet, fysisk och psykisk integritet, etablering och utveckling av relationer med andra människor samt personlig utveckling, inklusive skyddet av individers namn och bild.⁶⁵ Rättigheten gäller inte bara i en mindre social cirkel utan inkluderar även omgivningen.⁶⁶

Europadomstolen hänvisar frekvent till EKMR som ett levande instrument (eng. *living instrument*) och tolkar konventionen dynamiskt.⁶⁷ Detta, tillsammans med att Europadomstolen tillämpar en extensiv tolkning av artikeln, har medfört att praxis utvecklats i takt med den sociala och teknologiska utvecklingen.⁶⁸ Domstolens växande praxis på barnrättens område visar på att domstolen har en benägenhet att tolka EKMR utefter

---

⁶³ Art. 1 EKMR; jfr art. 2 i barnkonventionen. Art. 5.1.d och 6.1 EKMR skyddar uttryckligen under-/minderåriga.

⁶⁴ *Pretty mot Förenade Kungariket* p. 61.

⁶⁵ *Von Hannover mot Tyskland* (nr 2) p. 95–96; *Beizaras och Levickas mot Litauen* p. 117.

⁶⁶ *Bărbulescu mot Rumänien* p. 70.

⁶⁷ *Danelius* s. 55.

⁶⁸ ECtHR p. 67.

ändrade juridiska och sociala förhållanden för att säkerställa barns rättigheter, då konventionens bestämmelser inte utformades utifrån barns specifika behov och intressen. Bland annat barnkonventionen (som trädde ikraft efter ratifikationen av EKMR) används som tolkningsdata av Europadomstolen när de fastställer omfattningen av rättigheterna i EKMR.⁶⁹ Kilkelly menar att detta innebär att artiklarna ska tolkas extensivt samt i enlighet med barns särskilda behov och rättigheter.⁷⁰

Domstolen har inte behandlat *sharenting*, men har en omfattande praxis gällande individers rätt till bilder på sig själva, inklusive mediers publikation av sådana bilder. I *Von Hannover mot Tyskland (nr 2)* slog Europadomstolen fast att bilder på en person visar på dennes särdrag samt utskiljer personen från andra individer, vilket innebär att sådana bilder utgör ett av de huvudsakliga kännetecknen av en individs personlighet. En rätt till skydd av individers bilder är således nödvändig för att kunna säkerställa den personliga utveckling som art. 8 ämnar skydda. Det innebär primärt att individer ska ha kontroll över användningen av bilder på sig själv, inklusive en rätt att vägra att bilderna publiceras.⁷¹ Domstolen kom fram till samma slutsats i målet *Reklos och Davourlis mot Grekland*, där en privatklinik hade tagit bilder på ett nyfött barn utan att ha inhämtat föräldrarnas samtycke vid tillfället för fotograferingen. Rättsfallet visar därutöver att även de yngsta barnen har en rätt till privatliv.⁷² Enligt Europadomstolens resonemang i *Axel Springer mot Tyskland* utsträcker sig skyddet även till personlig information som är av sådan art att individer rimligen kan förvänta sig att den inte publiceras utan samtycke.⁷³

Enskilda personer kan följaktligen ha omfattande anspråk på att andra inte ska få inblick i den enskildes privatliv. För att art. 8 ska vara tillämplig krävs det vidare att inskränkningen uppnår en viss allvarlighetsgrad.⁷⁴ I

---

⁶⁹ Harroudj mot Frankrike p. 42; Stalford s. 37 f.

⁷⁰ Kilkelly s. 312 f.

⁷¹ Von Hannover mot Tyskland (nr 2) p. 95–96.

⁷² Reklos och Davourlis mot Grekland p. 6–9, 40 och 43.

⁷³ Axel Springer AG mot Tyskland p. 83.

⁷⁴ Vučina mot Kroatien p. 31–32.

bedömningen av om mediers publicering av bilder på en person har kränkt personens rätt till privatliv har Europadomstolen beaktat hur mediet fått tillgång till informationen eller bilden, om samtycke har inhämtats från bildens objekt samt i vilken mån bilden kan kännas inkräktande för personen ifråga. Därutöver beaktas i vilket syfte bilderna använts samt hur de potentiellt kan användas av andra efter publicering.⁷⁵ I kontexten av internet har Europadomstolen angett att en begränsad spridning av bagatellartad information inte är tillräckligt för att utgöra en sådan kränkning av en persons värdighet och rykte som skyddas av rätten till privatliv.⁷⁶

4.2 Föräldrars rätt till familjeliv

Som stadgas ovan skyddas även rätten till familjeliv av art. 8 EKMR. Rätten till respekt för familjelivet innefattar primärt en rätt för familjemedlemmarna att leva tillsammans och få utveckla relationerna familjemedlemmarna sinsemellan utan ingrepp från statens sida.⁷⁷ *Familjeliv* är ett autonomt begrepp som förutsätter existensen av nära personliga band mellan personerna ifråga.⁷⁸ Utifrån Europadomstolens praxis står det klart att par som har barn tillsammans (under sedvanliga förhållanden) har ett familjeliv i konventionens mening.⁷⁹

Art. 8 EKMR omfattar även en rätt till självbestämmande, vilket innebär att individer har rätt att bestämma över sitt eget privat- och familjeliv.⁸⁰ Enligt Tobin och Varadan innefattar föräldrars rätt till familjeliv specifikt en respekt för de beslut som tas inom ramen av föräldraskapet.⁸¹ Konventionspraxis är dock fåordig gällande föräldrars bestämmanderätt enligt art. 8. Detta kan delvis förklaras av att föräldrar valt att väcka talan å sina barns vägnar och att det då istället blivit barnets rättigheter som bedömts. I *Glass* samt *M.A.K. och R.K.*, båda *mot Förenade Kungariket*, gjorde föräldrarna gällande att

---

⁷⁵ Couderc och Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike p. 86–87.

⁷⁶ Tamiz mot Förenade Kungariket p. 80–81.

⁷⁷ Marckx mot Belgien p. 31; Olsson mot Sverige (nr 1) p. 59.

⁷⁸ Paradiso och Campanelli mot Italien p. 140.

⁷⁹ Jfr X, Y och Z mot Förenade Kungariket p. 36.

⁸⁰ Parrillo mot Italien p. 153–159.

⁸¹ Tobin s. 161.

medicinska behandlingar som utförts på barnen trots föräldrarnas motstånd utgjorde kränkningar av barnets rätt till privatliv. Europadomstolen fann att så var fallet, och undersökte överhuvudtaget inte om det även skett en kränkning av föräldrarnas bestämmanderätt. Samtycket från föräldrarna likställdes med barnets samtycke, och därmed var det barnets rätt som hade kränkts.⁸² Europadomstolen har kritiserats för att på detta sätt likställa barns intressen med föräldrarnas.⁸³

4.3 Inskränkningar

Andra punkten i art. 8 EKMR anger under vilka förutsättningar det allmänna kan inskränka rätten till privatliv. Det krävs lagstöd för inskränkningen, att inskränkningen är ägnat att tillgodose något av de i andra punkten uppräknade ändamålen och att inskränkning är nödvändig i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till ändamålet ifråga. Ett av de legitima ändamålen är skyddet för andra personers fri- och rättigheter. Konventionsstaterna har inte bara en negativ skyldighet att avhålla sig från inskränkningar av denna rättighet, utan ska även vidta positiva lagstiftningsåtgärder för att praktiskt och effektivt skydda enskildas rättigheter från andra enskilda.⁸⁴

För att kravet på lagstöd ska vara uppfyllt krävs det att inskränkningen har stöd i nationell lag som uppfyller vissa rättssäkerhetskrav; lagen ska vara tydlig, förutsägbar och allmänt tillgänglig. Kravet på nödvändighet i art. 8 innefattar att inskränkningen ska svara mot ett angeläget samhällsligt behov (eng. *pressing social need*) samt ett proportionalitetskrav. Konventionsstaten har en viss bedömningsmarginal (eng. *margin of appreciation*) i dessa avvägningar. Proportionalitetsprincipen innebär att Europadomstolen bedömer dels omfattningen av inskränkningen, dels styrkan av det motstående intresset som motiverar inskränkningen. Dessa intressen vägs

---

⁸² Glass mot Förenade Kungariket p. 70; M.A.K. och R.K. mot Förenade Kungariket p. 75.

⁸³ Stalford s. 37 f.

⁸⁴ Von Hannover mot Tyskland (nr 2) p. 98.

sedan mot varandra. Om, och endast om, det anses finnas ett rimligt förhållande mellan de två intressena är inskränkningen proportionerlig.⁸⁵

Det förekommer endast begränsat med praxis där enskildas rätt till privat- och familjeliv balanseras mot andra enskildas rättigheter enligt EKMR. I *Von Hannover mot Tyskland (nr 2)* gjorde Europadomstolen en avvägning mellan prinsessparet Caroline och Ernst August von Hannovers rätt till privatliv och ett medieföretags yttrandefrihet. Domstolen lade en särskild vikt vid ändamålet att skydda andras rättigheter då fotografier kan innehålla väldigt personlig information om en individ och dennes familj.⁸⁶ Fallet *Söderman mot Sverige* gällde en 14-årig flicka vars styvpappa hade filmat henne genom att han installerat en dold kamera i deras dusch. Europadomstolens slutsats i målet var att integritetskränkningen förvärrades av att den utspelat sig i flickans hem, att hon var minderårig och att förövaren var hennes styvfar. Det påpekades särskilt att flickan hade en rätt att känna sig säker i sitt hem och med sin styvfar.⁸⁷

Vad gäller avvägningar mellan barns och föräldrars rättigheter enligt EKMR har Europadomstolen angett att medlemsstaterna ska garantera en rimlig balans (eng. *fair balance*) mellan barnets och föräldrarnas intressen, men att särskild vikt ska läggas vid barnets bästa vid avvägningen. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan barnets intressen därmed få företräde över föräldrarnas intressen, förutsatt att de är av viss natur och seriositet. Domstolen påpekade särskilt att föräldrar inte kan hänvisa till art. 8 för att berättiga åtgärder som skadar barnets hälsa eller utveckling.⁸⁸

---

⁸⁵ Danelius s. 58; *Dudgeon mot Förenade Kungariket* p. 50–53; *Fernández Martínez mot Spanien* p. 117–123.

⁸⁶ *Von Hannover mot Tyskland (nr 2)* p. 1–7 och 103.

⁸⁷ *Söderman mot Sverige* p. 3 och 117.

⁸⁸ *Sahin mot Tyskland* p. 66.

5 6 kap. FB

5.1 Barns rättigheter enligt 6 kap. 1 §

I 6 kap. 1 § FB föreskrivs att barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Därutöver ska barn behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kränkande behandling. I huvudregel är det barnets föräldrar som är vårdnadshavare och därmed ska tillgodose barnets rättigheter såsom de anges i 1 §.⁸⁹

Med barnets rätt till omvårdnad avses att barnet ska få sina materiella och psykiska behov uppfyllda, medan rätten till trygghet åsyftar att barnet ska få leva i en stabil och tillförlitlig familjesfär. Rätten till god fostran syftar till att barnet i takt med sin ålder och utveckling ska få nödvändig vägledning för att med tiden möjliggöra ansvarstagande och en frigörelse från föräldrarna. Att barnet ska behandlas med aktning för sin person och egenart innebär ett integritetsskydd som innefattar att föräldrarna ska respektera barnets rätt till privatliv. Det är dock inte fråga om en absolut rättighet, då föräldrarna i viss mån behöver ha insyn i barnets privatliv för att uppfylla sina skyldigheter gentemot barnet. Som exempel på en godtagbar inskränkning nämner propositionen att föräldrarna får genomsöka barnets tillhörigheter om det kan bekräfta misstankar om att barnet deltar i ett olämplig beteende.⁹⁰

Även förbudet mot kränkande behandling ämnar skydda barnets integritet och egenvärde. Förbudet omfattar behandling av barnet som medför fara för barnets personliga utveckling och sätter därmed en yttre gräns för vilka ingrepp i barnets privatliv som är tillåtna. Som exempel på sådan kränkande behandling anger propositionen öppnande av barnets brev, förlöjliganden av barnet och liknande integritetskränkningar. Förbudet omfattar därmed inte

---

⁸⁹ Jfr 6 kap. 2–10 §§ FB.

⁹⁰ Prop. 1981/82:168 s. 59 f.

triviala inskränkningar. En bedömning ska dock alltid göras i det enskilda fallet, då barnets rätt till privatliv ökar i takt med barnets ålder och mognad.⁹¹

Avsikten med uppräkningslistan av de ovan behandlade rättigheterna i 6 kap. 1 § FB är att ge föräldrarna vägledning i deras barnuppfostran genom att peka ut barns grundläggande rättigheter och behov.⁹² Det är föräldern som i egenskap av vårdnadshavare bestämmer hur vårdnaden ska genomföras.⁹³ För att garantera att barn växer upp under trygga och goda förhållanden bedöms det enligt propositionen dock nödvändigt att föräldrar låter sina barns legitima behov gå före deras egna intressen.⁹⁴ Tanken är dock inte att föräldrarna uteslutande ska se till barnets intressen, utan en avvägning ska ske mot föräldrarnas behov av att ha en tillvaro som i skälig utsträckning tillfredsställer dem själva.⁹⁵ I denna avvägning ska barnets bästa vara avgörande.⁹⁶

5.2 Föräldrars bestämmanderätt enligt 6 kap. 11 §

Föräldrars bestämmanderätt grundas i 6 kap. 11 och 13 §§ FB, som anger att föräldrarna gemensamt bestämmer i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Paragraferna infördes för att det utan en sådan rätt (och skyldighet) skulle vara omöjligt för föräldrarna att uppfylla sitt vårdnadsansvar.⁹⁷ Bestämmanderätten över barnets personliga angelägenheter omfattar bland annat föräldrarnas rätt att fatta beslut som krävs för att tillgodose barnets intressen och en rätt att företräda barnet i de sammanhang där barnet själv saknar tillräcklig mognad och erfarenhet för att fatta rättsligt bindande beslut.⁹⁸

---

⁹¹ Prop. 1978/79:67 s. 6–8 och 22.

⁹² Prop. 1981/82:168 s. 22 och 59; SOU 1986:20 s. 30.

⁹³ 6 kap. 11 § FB; Singer, *Barns rätt* s. 94.

⁹⁴ Prop. 1981:82/168 s. 18 f.

⁹⁵ SOU 1979:63 s. 67.

⁹⁶ Jfr 6 kap. 2a § FB.

⁹⁷ SOU 1979:63 s. 14.

⁹⁸ Prop. 1981/82:168 s. 24; Singer, *Barnets bästa* s. 132.

Bestämmelserna innebär i princip att barnet ska följa föräldrarnas beslut.⁹⁹ Föräldrarnas bestämmanderätt begränsas dock av att föräldrarna ska ta hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.¹⁰⁰ Betydelsen som föräldrarna ska tillmätta barnets åsikter ökar i takt med barnets ålder och utveckling, och svarar mot den bedömning som ska göras enligt den ovan behandlade art. 5 (och art. 12) i barnkonventionen.¹⁰¹ Föräldrarna ska därmed samråda med de äldre och mognare barnen (i betydelsen att barnet ska få inflytande, medbestämmanderätt eller självbestämmanderätt beroende på den aktuella frågans natur) medan de behåller bestämmanderätten för de yngre och mindre mogna barnen.¹⁰²

---

⁹⁹ Prop. 1981/82:168 s. 72.

¹⁰⁰ 6 kap. 11 och 13 §§ FB.

¹⁰¹ SOU 2020:63 s. 322–325 och 558.

¹⁰² Prop. 1981/82:168 s. 24 f.; Schiratzki s. 94.

6 Analys

6.1 Barns rätt till privatliv

Omfattningen av barnets rätt till privatliv i *sharenting*-situationer beror självklart på om det över huvud taget finns en sådan rättighet i svensk rätt. Rätten till privatliv är inte en av de uppräknade rättigheterna i 6 kap. 1 § FB, men av förarbetena framgår det tydligt att rätten att behandlas med aktning för sin person och egenart samt förbudet mot kränkande behandling ämnar skydda barnets privatliv. Dessutom ska bestämmelsen tolkas i ljuset av art. 16 i barnkonventionen och art. 8 EKMR, som uttryckligen ger barnet en sådan rättighet. Barn har således en rätt till privatliv i svensk rätt. Denna rättighet är barnets egen och gäller därmed såväl inom som utom familjen.

Rätten till privatliv avser att skydda individers integritet, personliga utveckling och kontroll över vilka som har tillgång till information om och bilder på en. Samtliga av dessa ändamål *kan* riskeras när barnet exponeras på sina föräldrars sociala medier. Mot denna bakgrund, tillsammans med att barnrättskommittén och författare i doktrin uttryckligen nått samma slutsats, finner jag att föräldrar kan inskränka barns rätt till privatliv genom att exponera barnet på sociala medier.

Detta ska inte förstås som att det råder ett absolut förbud för föräldrar att dela en endaste bild på eller anekdot om sitt barn på sociala medier. För att det ska vara fråga om en kränkning av barnets rätt torde det i min mening krävas att den påstådda inskränkningen är av en viss allvarlighetsgrad, likt i Europadomstolens praxis. Föräldrar kan genom att dölja barnets ansikte och andra kännetecken på bilderna, anonymisera informationen och/eller begränsa antalet personer som har tillgång till inlägget kraftigt begränsa den risk som delandet utgör mot barnets privatliv. (Om det är ett aktivt övervägande från föräldrarnas sida visar det dessutom på att föräldern låter sig guidas av barnets rättigheter i sitt föräldraskap, vilket var ändamålet med 6 kap. 1 § FB.) Exakt var gränsen ska dras framgår inte av vare sig praxis eller

doktrin, men det ska alltid göras en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Gällande de unga barn som är föremål för uppsatsen blir det framförallt relevant att beakta bilden eller informationens innehåll (det vill säga i vilken mån den är integritetskänslig) och dess faktiska samt potentiella spridning.

Det framgår av uppsatsens tidigare kapitel att inskränkningar av barnets rättigheter kan vara godtagbara under vissa omständigheter. Gällande barnets rätt att behandlas med aktning för sin person och egenart i 6 kap. 1 § FB får föräldrarna göra diverse inskränkningar som ytterst syftar till att skydda barnet. *Sharenting* handlar dock inte om att skydda barnet eller tillgodose barnets intressen, utan det är en situation där barnet är passivt i förhållande till föräldrarnas vilja att inkludera barnet i skildringen av sitt eget liv. Att föräldern exponerar barnet på sociala medier kan därmed inte rättfärdigas under detta undantag. Förbudet mot kränkande behandling utgör emellertid en definitiv begränsning av vilka ingrepp som föräldrarna får vidta. För att förbudet ska aktualiseras krävs det att föräldrarnas delande av information om barnet utgör ett hot mot barnets personliga utveckling, vilket är en hög tröskel att uppnå. Om en förälder delar en bild på sitt barn i en utsatt situation eller publicerar ett inlägg vars innehåll är tydligt nedlåtande mot barnet, kan det likväl jämföras med (eller i sig utgöra) ett sådant förlöjligande av barnet som utgör en otillåten inskränkning enligt lagens förarbeten.

6.2 Föräldrars bestämmanderätt

Barnets rätt till privatliv är dock inte den enda relevanta rättigheten i sammanhanget. Enligt 6 kap. 11 § FB råder det en stark huvudregel att barnet ska följa föräldrarnas beslut, vilket inkluderar besluten att exponera barnet på sociala medier. Föräldrarna har således (som utgångspunkt) en bestämmanderätt som innefattar att de får dela information om sina barn på sociala medier.

Den enda inskränkningen av huvudregeln som har behandlats någorlunda utförligt i förarbetena och doktrin är det växande inflytandet som barnet ska

få när det blir äldre och mognar. Undantaget är dock inte relevant för denna framställning som utgår ifrån att barnet ifråga inte har (eller ens kan ha) en uppfattning om *sharenting*. Det är anmärkningsvärt oklart i vilken mån dessa barns intressen ska bedömas eller tillmätas betydelse. Den enklaste slutsatsen att dra, som av uppsatsen material att döma också är det som oftast sker i praktiken, är att föräldern faller tillbaka på huvudregeln och således har en i princip obegränsad rätt att exponera barnet. En sådan viljeteoretisk ordning skulle innebära att de yngsta barnen saknar en rätt till privatliv i förhållande till sina föräldrar. Därutöver skulle de yngsta barnen ha ett svagare skydd än resterande barn, vilket står i strid med diskrimineringsförbudet i art. 2 i barnkonventionen. 6 kap. 11 § FB tycks således bygga på antagandet att föräldrarna alltid tar de beslut som bäst tillgodoser barnets behov. Den tekniska utveckling som har skett sedan de aktuella lagbestämmelserna utformades innebär likvisst att föräldrarna kan utgöra det största hotet mot barnets privatliv.

Föräldrars bestämmanderätt enligt 6 kap. 11 § FB ska dock tolkas i ljuset av art. 16 i barnkonventionen och art. 8 EKMR. Art. 5 i barnkonventionen motiveras likt 6 kap. 11 § FB med att den är nödvändig för att tillgodose barnets intressen och behov, men erkänner i princip inte föräldrarna som aktörer med en egen bestämmanderätt frångående barnets intressen. Enligt art. 8 EKMR har föräldern en långtgående bestämmanderätt över hur de utövar sitt familjeliv, vilket inkluderar kapaciteten att samtycka å barnets vägnar. Trots deras fundamentalt olika infallsvinklar på föräldrarnas rättigheter i förhållande till barnet har konventionerna det gemensamt att deras bestämmelser inte kan åberopas för att rättfärdiga ett beteende som skadar barnets hälsa eller utveckling. Detta torde svara mot den bedömning som ska göras enligt förbudet mot kränkande behandling i 6 kap. 1 § FB. Enligt min tolkning av 6 kap. 11 § FB har föräldrarna således inte en absolut bestämmanderätt i förhållande till de yngsta barnen, utan delande av bilder eller information som innebär ett förlöjligande eller en liknande integritetskränkning för barnet faller utanför föräldrarnas bestämmanderätt. Således görs en förskjutning från en viljeteoretisk till en intressebaserad

rättighet, där det dock inte är föräldrarna utan lagstiftningen som sätter gränserna.

6.3 Avvägningen mellan rättigheterna

Gällande hur avvägningen mellan barns rätt till privatliv respektive föräldrars bestämmanderätt ska göras i en *sharenting*-situation har det delvis behandlats ovan inom ramen av omfattningen av respektive rättighet. En sedvanlig avvägning mellan rättigheterna får framförallt betydelse i de situationer där de står i direkt konflikt med varandra, det vill säga när det föreligger en kränkning av barnets privatliv men kränkningen inte är så allvarlig att den utgör kränkande behandling (och således inte faller utom bestämmanderätten). Det finns återigen inga klara svar, utan en bedömning ska göras i varje enskilt fall utifrån den inskränkning som bilden eller informationen ifråga utgör i barnets privatliv och vilken inskränkning det skulle utgöra i föräldrarnas bestämmanderätt om denne inte fick dela inlägget. Föräldrarnas rättigheter ska inte per automatik ge vika för barnets, utan proportionalitet mellan deras rättigheter eftersträvas. Den ständigt omnämnda principen om barnets bästa och det unga barnets särskilda beroendeställning i förhållande till föräldrarna medför dock att en särskild betoning bör läggas vid barnets intresse.

En sådan ordning torde överensstämma med barnrättsperspektivet även om föräldrarnas rätt får företräde i det enskilda fallet, eftersom avvägningen i sig innebär ett erkännande av att barnet har egna rättigheter som är jämförbara med en vuxens och beaktar barnets särskilda sårbarhet. Dessutom torde ett sådant rättsläge vara förenligt med Sveriges åtaganden enligt EKMR och barnkonventionen, då inskränkningen av rättigheterna sker i syfte att skydda andra individers rättigheter (som dessutom följer av lag) och en intresseavvägning gjorts vid utformningen av lagreglerna.

6.4 Slutsats

Uppsatsens syfte var att analysera räckvidden av barns rätt till privatliv i relation till föräldrars bestämmanderätt då föräldrarna väljer att exponera barnen på sina sociala medier. I de situationer där den av föräldrarna delade informationen utgör ett hot mot barnets personlighetsutveckling står det klart att det föreligger en kränkning av barnets rätt till privatliv och att föräldern överskridit sin bestämmanderätt. Det förekommer även att föräldrar delar information som är så pass bagatellartad att det inte är fråga om någon kränkning av barnets rätt över huvud taget. Däremellan finns en gråzon, där det eftersträvas en rimlig balans mellan rättigheterna i det enskilda fallet.

Framställningen har behandlat hur synen på barnets rättigheter förändrats över tid. Barnet har gått från att vara ett bihang till sina föräldrar till en rättighetsinnehavare i sin egen rätt, framför allt i förhållande till staten. Det har resulterat i en betoning av barnets autonomi, som dock medfört att de allra yngsta barnen (som är inkapabla att ha eller uttrycka vissa åsikter) får ett svagt skydd inom familjen. Mot denna bakgrund och med beaktande av den digitala miljö som barn och föräldrar idag befinner sig i är en annan tolkning än ordalydelsen av lagbestämmelserna oundviklig. Ett nödvändigt nästa steg i utvecklingen är att lagstiftaren gör ett förtydligande av barnets rättigheter inom den länge skyddade familjesfären.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1978/79:67 om förbud mot aga.

Prop. 1981/82:168 om vårdnad och umgänge m.m.

Prop. 1993/94:117 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor.

Prop. 2009/10:232 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Prop. 2017/18:186. Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Utredningsbetänkanden

SOU 1979:63 Barnets rätt.

SOU 1986:20 Barns behov och föräldrars rätt.

SOU 2020:63 Barnkonventionen och svensk rätt.

FN-dokument

United Nations Commission on Human Rights Working Group on a Draft Convention on the Rights of the Child, *Report of the Working Group on a Draft Convention on the Rights of the Child*, Geneva: Förenta nationerna, 9 mars 1987 (cit. E/CN.4/1987/25).

United Nations Commission on Human Rights Working Group on a Draft Convention on the Rights of the Child, *Report of the Working Group on a Draft Convention on the Rights of the Child*, Geneva: Förenta nationerna, 6 april 1988 (cit. E/CN.4/1988/28).

FN:s kommitté för barnets rättigheter, *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 5 (2003) – Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6)*, CRC/GC/2003/5, 27 november 2003, översättning av Barnombudsmannen december 2012 (cit. CRC/GC/2003/5).

FN:s kommitté för barnets rättigheter, *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 7 (2005) – Genomförandet av barnets rättigheter under tidig barndom*, CRC/C/GC/7, 20 september 2006, översättning av Barnombudsmannen december 2012 (cit. CRC/C/GC/7).

FN:s kommitté för barnets rättigheter, *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) – Barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa*, CRC/C/GC/14, 29 maj 2013, översättning av Barnombudsmannen mars 2014 (cit. CRC/C/GC/14).

FN:s kommitté för barnets rättigheter, *Report of the 2014 Day of General Discussion 'Digital media and children's rights'*, 12 september 2014, (cit. barnrättskommittén, *2014 DGD report*).

FN:s kommitté för barnets rättigheter, *General comment No. 25 (2021) on children's rights in relation to the digital environment*, CRC/C/GC/25, 2 mars 2021 (cit. CRC/C/GC/25).

Elektroniska källor

Children's Commissioner, 'Who knows what about me?', 2018, tillgängligt på www.childrenscommissioner.gov.uk/report/who-knows-what-about-me/ (besökt 2021.04.07).

Collins Dictionary, 'sharenting', <www.collinsdictionary.com/dictionary/english/sharenting> (besökt 2021.04.06).

Koskinen, Anneli, 'Lägg ej upp pinsamma bilder, föräldrar', *Dagens Nyheter*, 2019.08.28, <www.svd.se/lagg-inte-upp-pinsamma-bilder-foraldrar> (besökt 2021.04.06).

Lundberg, Rebecca, 'Experten om sharenting-trenden: Problematiskt med gränslösa föräldrar', 2019.04.05, <www.svt.se/kultur/experten-manga-konflikter-att-vanta> (besökt 2021.06.04).

Litteratur

Akhtar, Rajnaara C. & Nyamutata, Conrad, *International Child Law*, upplaga 1, New York City: Routledge, 2020.

Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis – En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, upplaga 5:2, Stockholm: Norstedts Juridik, 2018.

European Court of Human Rights (Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna), *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life*, 31 augusti 2020, tillgänglig på <www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis/guides&c=> (besökt 2021.04.21) (cit. ECtHR).

Grahn-Farley, Maria, *Barnkonventionen – en kommentar*, upplaga 1:1, Lund: Studentlitteratur, 2019.

Hjertstedt, Mattias, 'Beskrivningar av rättsdogmatisk metod: om innehållet i metodavsnitt vid användning av ett rättsdogmatiskt tillvägagångssätt', i: Mannelqvist, Ruth, Ingmanson, Staffan & Ulander-Wänman, Carin (red.),

Festskrift till Örjan Edström. Umeå: Juridiska institutionen, Umeå universitet, 2019, s. 165–173.

Jareborg, Nils, 'Rättsdogmatik som vetenskap', *Svensk Juristtidning*, 2004, s. 1–10.

Kilkelly, Ursula, 'The best of both worlds for children's rights? Interpreting the European Convention on Human Rights in the light of the UN Convention on the Rights of the Child', *Human Rights Quarterly*, vol. 23 nr 2, 2001, s. 308–326.

Kleineman, Jan, 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*. Upplaga 2:1, Lund: Studentlitteratur, 2018, s. 21–46.

Lehrberg, Bert, *Praktisk juridisk metod*, upplaga 12:1, Uppsala: Iusté, 2020.

Lievens, Eva, *Protecting Children in the Digital Era – The Use of Alternative Regulatory Instruments*, Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

McCormick, Pamela, Ovey, Clare & och Rainey, Bernadette, *Jacobs, White and Ovey – The European Convention on Human Rights*, upplaga 8, Oxford: Oxford University Press, 2021.

Nottingham, Emma, 'Dad! Cut that part out', i: Murray, Jane, Smith, Kylie & Swadener, Beth Blue (red.), *The Routledge International Handbook of Young Children's Rights*. London: Routledge, 2019, e-bok, s. 182–191.

Olsen, Lena, 'Rättsvetenskapliga perspektiv', *Svensk Juristtidning*, 2004, s. 105–145.

Sandgren, Claes, 'Är rättsdogmatiken dogmatisk', *Tidskrift för Rettsvetenskap*, vol. 118 nr 4–5, 2005, s. 648–656.

Schiratzki, Johanna, *Barnrättens grunder*, upplaga 7:1, Lund: Studentlitteratur, 2019.

Singer, Anna, *Barnets bästa*, upplaga 7:1, Stockholm: Norstedts Juridik, 2019.

Singer, Anna, *Barns rätt*, upplaga 2:1, Uppsala: Iustus Förlag, 2019.

Stalford, Helen, *Children and the European Union – Rights, Welfare and Accountability*, Oxford/Portland: Hart Publishing, 2012.

Stearns, Peter N., 'History of Children's Rights', i: Freeman, Michael, Peterson-Badali, Michelle & Ruck, Martin D. (red.), *Handbook of Children's Rights – Global and Multidisciplinary Perspectives*. Upplaga 1, New York City: Routledge, 2017, s. 3–20.

Steinberg, Stacey B, 'Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media', *Emory Law Journal*, vol. 66, 2017, s. 839–884.

Tobin, John (red.), *The UN Convention on the Rights of the Child – a commentary*, upplaga 1, Oxford: Oxford University Press, 2019.

UNICEF Sverige, *Handbok om barnkonventionen*, upplaga 1:1, 2008, tillgänglig på <unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/handbok-om-barnkonventionen.pdf> (besökt 2021.04.14) (cit. UNICEF).

Åhman, Karin, *Grundläggande rättigheter och juridisk metod*, upplaga 1:1, Stockholm: Norstedts Juridik, 2015.

Rättsfallsförteckning

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

Marckx v. Belgium, no. 6833/74, 13 juni 1979 (cit. Marckx mot Belgien).

Dudgeon v. the United Kingdom, 24 februari 1983, Series A no. 59 (cit. Dudgeon mot Förenade Kungariket).

Olsson v. Sweden (no. 1), 24 mars 1988, Series A no. 130 (cit. Olsson mot Sverige [nr 1]).

X, Y and Z v. the United Kingdom [GC], no. 21830/93, 22 april 1997 (cit. X, Y och Z mot Förenade Kungariket).

Verein gegen Tierfabriken (VgT) v. Schweiz [GC], no. 24699/94, ECHR 2001-VI (cit. VgT mot Schweiz).

Pretty v. the United Kingdom, no. 2346/02, ECHR 2002-III (cit. Pretty mot Förenade Kungariket).

Sahin v. Germany [GC], no. 30943/96, ECHR 2003-VIII (cit. Sahin mot Tyskland).

Glass v. the United Kingdom, no. 61827/00, ECHR 2004-II (cit. Glass mot Förenade Kungariket).

Reklos and Davourlis v. Greece, no. 1234/05, 15 januari 2009 (cit. Reklos och Davourlis mot Grekland).

M.A.K. och R.K. v. the United Kingdom, nos. 45901/05 och 40146/06, 23 mars 2010 (cit. M.A.K. och R.K. mot Förenade Kungariket).

Von Hannover v. Germany (no. 2) [GC], nos. 40660/08 och 60641/08, ECHR 2012-I (cit. Von Hannover mot Tyskland [nr 2]).

Axel Springer AG v. Germany [GC], no. 39954/08, 7 februari 2012 (cit. Axel Springer AG mot Tyskland).

Harroudj v. France, no. 43631/09, 4 oktober 2012 (cit. Harroudj mot Frankrike).

Söderman v. Sweden [GC], no. 5786/08, ECHR 2013-VI (cit. Söderman mot Sverige).

Fernández Martínez v. Spain [GC], no. 56030/07, ECHR 2014-II (extracts) (cit. Fernández Martínez mot Spanien).

Parrillo v. Italy [GC], no. 46470/11, ECHR 2015-V (cit. Parrillo mot Italien).

Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [GC], no. 40454/07, ECHR 2015-VII (extracts) (cit. Couderc och Hachette Filipacchi Associés mot Frankrike).

Paradiso and Campanelli v. Italy [GC], no. 25358/12, 24 januari 2017 (cit. Paradiso och Campanelli mot Italien).

Bărbulescu v. Romania [GC], no. 61496/08, 5 september 2017 (cit. Bărbulescu mot Rumänien).

Tamiz v. the United Kingdom (dec.), no. 3877/14, 19 september 2017 (cit. Tamiz mot Förenade Kungariket).

Vučina v. Croatia (dec.), no. 58955/13, 24 september 2019 (cit. Vučina mot Kroatien).

Beizaras and Levickas v. Lithuania, no. 41288/15, 14 januari 2020 (cit. Beizaras och Levickas mot Litauen).

Högsta domstolen

NJA 2012 s. 1038 I.